ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ - ਸਬਦ ੯੦
ਫਰੀਦਾ ਗਲੀ ਸੁ ਸਜਣ ਵੀਹ ਇਕੁ ਢੂੰਢੇਦੀ ਨ ਲਹਾਂ ॥
ਸਲੋਕ, ਸੇਖ ਫਰੀਦ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੧੩੮੨

ਫਰੀਦਾ ਗਲੀ ਸੁ ਸਜਣ ਵੀਹ ਇਕੁ ਢੂੰਢੇਦੀ ਨ ਲਹਾਂ ॥
ਧੁਖਾਂ ਜਿਉ ਮਾਂਲੀਹ ਕਾਰਣਿ ਤਿੰਨ੍ਾ ਮਾ ਪਿਰੀ ॥੮੭॥

ਸਾਰ: ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ, ਗਹਿਰਾਈ, ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਚੁੱਪ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਕਈ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੱਚਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਾਥ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਸਾਡੀ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਵਿਚਾਰ ਮਨ ਵਿਚ ਉਦਭਵ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਮੁਖ ਸੂਝ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੂੜ੍ਹਤਾ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਜੋ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸਾਡੇ ਮਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਕਸਰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਰਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਾਂ, ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸਾਂਝ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਫਰੀਦਾ ਗਲੀ ਸੁ ਸਜਣ ਵੀਹ ਇਕੁ ਢੂੰਢੇਦੀ ਨ ਲਹਾਂ ॥
ਫਰੀਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਵੀਹ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਕ ਸੱਚੇ ਸਾਥੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਭਾਵ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦਾ ਹੋਣਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੋਵੇ। ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਦਿਖਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਾਥ ਨਿਭਾ ਸਕੇ।

ਧੁਖਾਂ ਜਿਉ ਮਾਂਲੀਹ ਕਾਰਣਿ ਤਿੰਨ੍ਾ ਮਾ ਪਿਰੀ ॥੮੭॥
ਆਪਣੇ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਵਿਚ ਮੈਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੜਦੇ ਤੇਲ ਵਾਂਗ ਧੁਖ ਰਿਹਾਂ ਹਾਂ। ਇਹ ਭਾਵ ਉਸ ਅੰਤਰੀਵੀ ਅਟੱਲ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਸਤਾ ਨਾਲ ਮੁੜ ਜੁੜਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। (੮੭)

ਤੱਤ: ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਧੁਖਦੇ ਬਾਲਣ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ; ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਉੱਭਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਧੁਖਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਸੁਲਘਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂਘ ਉਸ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਸਤਾ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਹ ਸੜ੍ਹਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੀੜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅੰਤਰੀਵੀ ਖੋਜ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰੀਵੀ ਖੋਜ ਉਸ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦੇ ਸੱਚ ਲਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲੋਂ ਉਹ ਵਿਛੜਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation
ਵੈੱਬਸਾਈਟ**: OnenessInDiversity.com**

ਈਮੇਲ**: onenessindiversityfoundation@gmail.com**